

COMCOL Annual Conference 2014 – Celje, Slovenien, 3-6 december

Eva Fägerborg

COMCOL– International Committee for Collecting – arrangerade år sin fjärde konferens, denna gång i den charmiga slovenska staden Celje, som så här års dessutom var festligt julpyntad. Desto allvarligare var konferensens tema: *Collecting and collections in times of war or political and social change*. Med detta tema avslutade vi den serie om tre konferenser (2012, 2013, 2014) som ur olika perspektiv diskuterat museernas insamling och samlingar i relation till rådande ideologier. Året – hundra år efter första världskrigets utbrott – och platsen – i en region så starkt präglad av stridigheter och politiska omvälvningar – gjorde avtryck i många föredrag. Två sessioner var särskilt ägnade åt ”Reflections of Socialism”, med inlägg som bland annat diskuterade hur museerna idag ska hantera alla de (numera omdöpta) ”revolutionsmuseer” som etablerades i Jugoslavien på 1950- och 60-talen.

Konferensen arrangerades i samarbete med ICOM Slovenien, Museum of Recent History Celje och Department of Ethnology and Cultural Anthropology vid universitetet i Ljubljana. Närmare 80 deltagare, COMCOL-medlemmar och icke medlemmar, museiprofessionella, forskare och studenter bildade ett livligt och engagerat ”community” för diskussioner och tankeutbyten. Arrangörerna i Celje hade också lagt sig vinn om att skapa ett omväxlande program förutom de rena papers-sessionerna i Celjski dom (Celje Hall).

Huvuddelen av programmet upptogs av ett trettiotal papers, med spännvidd från teoretiska och kritiska perspektiv till redovisningar och fallstudier. Som exempel vill jag här säga några ord om två, sinsemellan väldigt olika inlägg: om ett museum om sexuellt slaveri respektive om hur Birminghams museer nu förändrar sitt arbete.

In-Kyung Chang gav med ”Transforming the indignity into the integrity of survival and preservice” en omskakande presentation av Museum of Sexual Slavery by Japanese Military som öppnade i Korea 1998. De 200 000 koreanska kvinnor som japanerna under andra världskriget använde som sexslavar har efter många år av tystnad ägnats ett museum vars uppgift är att dokumentera dessa krigsbrott, berätta historien om ”comfort women” och ge dem upprättelse. Museet sägs vara världens första i sitt slag – om sexslaveri – och har samlingar av dokument, bilder, filmer, föremål och konstverk gjorda av kvinnorna. Det utgör en del av House of Sharing som grundades av buddistiska organisationer 1992 för att ge ett hem för ännu levande comfort women. För mer information, se <http://www.nanum.org/eng/>; på nätet finns även berättelser från besökare som blivit starkt berörda. Förhoppningsvis blir det tillfälle för deltagare i COMCOLs nästa konferens att besöka museet, i oktober 2015.

Nazia Ali visade med ”Collecting in a changing city: Birmingham, the heart of socio-political metamorphosis” hur Birmingham Museum Trust (BMT) nu arbetar på ett genomgripande sätt med nya strategier för att stadens museer ska bli relevanta för dess befolkning. Birmingham är på flera sätt demografiskt exceptionell – den är Europas ”yngsta” stad med 40 % under 25 år, den kommer att bli först i landet med en majoritet kategoriserade som ”icke vita” (f.n. 42 %), den har hög arbetslöshet, den är en av Europas mest etniskt diversifierade städer. Staden har utstått mycket negativ publicitet i nationella media och har fått kraftiga budgetnedskärningar. Detta är några komponenter i den situation som nu museerna (som även de fått betydligt mindre resurser) möter, och som de när det gäller samlingar och insamling möter genom att

satsa på nyförvärv, ”significance assessment” av samlingarna, nya samlingsområden samt förändring av yrkesrollen som intendent (curator), bland annat genom att delta i Museums Association Transformers Programme. Föredraget var ett exempel på den inspiration brittisk museiverksamhet kan ge.

Jag vill också nämna det enda svenska inlägget, även det intressant och bra: Karin Tetteris från Armémuseum som presenterade museets insamlingsprojekt från senare år, med betoning på vikten av den mänskliga kontexten och individers berättelser för att ge föremålen röst och mening.

Konferensen kommer att resultera i en publikation med papers bearbetade till artiklar som ges ut av universitetet i Ljubljana. I bokens redaktion ingår Åsa Stenström från Västerbottens museum och jag tillsammans med två slovenska kollegor.

Dag för dag

Konferensdagarna var fullspäckade från morgon till kväll. Det började på kvällen den 3 december med filmprogram och mingel. Filmaren och kompositören Andrej Zdravič presenterade och visade några av sina poetiska filmer, om floden och skogen, samt en museifilm om Ljubljana. Dessförinnan hade vi ett flera timmar långt styrelsemöte i COMCOL.

Den 4 december inleddes med en rad officiella välkomstanföranden (som enligt landets bestämmelser tolkades både till och från engelska och slovenska trots att konferensen hölls på engelska). Därefter följde två keynotes, av COMCOLs ordförande Léontine Meijer-van Mensch över ämnet ”Profiling, mobilizing and reflecting on collections and collecting” och av Jože Hudales från universitetet i Ljubljana över ämnet ”Slovenian museum collections – interpretations and reinterpretations”. Resten av dagen upptogs av tre sessioner med papers; i en av dem meverkade jag som moderator. På kvällen omvandlades konferensrummet till musiksalong som inledning till borgmästarens mottagning (en man som för övrigt tog sig god tid med att gå runt och prata med deltagarna).

Den 5 december innehöll också tre papers-sessioner, inkluderande ett besök på utställningen om första världskriget på Museum of Recent History. Därefter fanns lite tid för deltagarna att se andra museer i staden, medan styrelsen hade ett fortsatt möte. På kvällen träffades vi igen på värdmuseet för en presentation ett studentprojekt och avsmakning av öl. Etnologi/antropologitudenterna från Ljubljana är involverade i ett projekt vid gruvområdet i Laško, där lokala intressenter med studenternas hjälp vill skapa ett ekomuseum om gruvbrytningen. Men det var också här, i den del som kallas Huda Jama, man 2009 upptäckte en massgrav från tiden strax efter andra världskriget. I Slovenien beräknar man att över 100 000 människor dödades av Titos styrkor vid den här tiden och massgravar finns på många ställen. I Huda Jama konfronteras således det ”goda” kulturarvet med den onda historien som lokalbefolkningen inte vill förknippas med. Hur kommer museet att visa detta område?

Sista konferensdagen den 6 december för vi i bussar 40 kilometer bort, genom ett vackert kuperat landskap med präktiga vedstapar vid gårdarna, till byn Vitanje och det spektakulära Cultural Centre of European Space Technologies (KSEVT), öppnat 2012: [http://www.culture.si/en/Cultural_Centre_of_European_Space_Technologies_\(KSEVT\)](http://www.culture.si/en/Cultural_Centre_of_European_Space_Technologies_(KSEVT)). Vi fick en presentation av institutionen och rymdställningen, men huvudsaken var COMCOLs egna programpunkter: en workshop och en presentation av ett studentprojekt. Förmiddagens tema var Collection Mobility. Hillary Bauer och Freda Matassa från England genomförde en

workshop med flera gruppövningar som handlade om hur museer kan arbeta för att underlätta lån av föremål. En grupp studenter från Reinwardt Academie i Amsterdam redovisade sitt projekt ”Developing collection mobility and the museum system in the Netherlands”, där de pekade på en konflikt mellan museernas vilja till samarbete och deras strävan efter att slå vakt om sin individualitet.

Från Vitanje återvände vi till konferensrummet i Celjski dom för de avslutande programpunkterna, COMCOLs formella årsmöte samt arbetsgrupperna för Resources och Contemporary Collecting. Den senare har nu förstärkts med Åsa Stenström och för 2015 planeras en publikation, förutom tätare kommunikation online.

Konferensen avslutades på kvällen med föreställning och mingelmiddag på dansteatern Plesni Forum. Goran Bojčevski och Stane Špegel – MOST (=bron) framförde ett virtuost musik- och videoprogram som inspirerade konferensdeltagarna till egna dansövningar. Så fick den till ämnet tunga konferensen en uppsluppen final!

Söndagen den 7 december blev också minnesvärd för oss som deltog i den ”post conference tour” som gav oss möjlighet att se Ljubljana och några av stadens museer. På stadsmuseet fick vi en presentation av projektet ”Hidden Children in Occupied Cities during 2nd World War” (se <http://www.mgml.si/en/city-museum-of-ljubljana-377/>). Uppe i Ljubljana Castle (<http://www.ljubljanskigrad.si/home/>) såg vi bland annat en ny och välgjord utställning om Sloveniens historia (till 2010!) och i Hostel Celica (<http://www.hostelcelica.com/hostel>) var temat ombyggnaden av militärfängelset till ett konst- och designvandrarhus med celler inredda av olika konstnärer. På kvällen besökte vi Sloveniens etnografiska museum (<http://www.etno-muzej.si/en>), blev väl mottagna av tidigare och nuvarande museichef, fick gott om tid att se utställningar och dessutom en trevlig avslutning med prat och snittar.

Konferensen i sin helhet var lärorik och givande. Värdmuseets chef Tanja Roženbergar och hennes medarbetare såg till att prägla hela arrangemanget med omtanke och värme. Konferensdeltagarna var engagerade, det fanns gott om tid för diskussioner och nätverkande. Ett stort plus var även att Celje är en så liten stad att vi kunde gå till fots mellan de olika lokalerna.

Slutligen: Museum of Recent History Celje (<http://www.muzej-nz-ce.si/?lang=en>) är ett av de revolutionsmuseer (från 1963) som i samband med självständigheten 1991 bytte namn och började söka en ny roll. Idag är det ett regionalt historiskt museum med tonvikt på 1900-talet, med välgjorda och intressanta utställningar och en välkomnande atmosfär. Här inryms också Sloveniens enda barnmuseum, Hermanov brlog (Hermans lya), med räven Herman som maskot.

Ett varmt tack till Svenska ICOM för resebidraget!